

Élet a vikingek hazájában

Az, hogy mit jelent magyarként Norvégiában élni, családot alapítani, gyermeket nevelni, egy nemcsak a magyartól de az európaítól is meglehetősen távolinak mondható és elszigetelt országban, elég egyértelmű. Minden itt élő, más országból származó ember számára közel azonos vélemények és érzések fogalmazódnak meg. Európai látogatónak varázslatos a fjordok országa, a fenséges lazacok egyik leggazdagabb lelőhelye, ahol a legjobb síelők nevelkednek, és ahol a mindig fegyelmezett polgárok kedvesen és segítőkészen fogadják a turistákat. Aki szereti a tenger gyümölcseit az mind egyetért, a legjobb minőségű lazacokat a nyílt tengeren, Lofoten környékén halásszák, de minden kikötőben reggelente frissen fogott halat lehet kapni. A hideg hónapok kihívást jelentenek minden, nemcsak mediterrán országból származó ember számára. Az időjárással összefüggésbe hozható az emberek természete, hidegek, rendkívül higgadtak és toleránsak. Kevés a hahótázás vagy a düh, nincs stressz, nem engednek ki haragot, de örömet sem, és kevés őszinte vallomást és véleményt hallani. A legtöbben nem tudják hogyan fejezzék ki az érzelmeiket, de nem titok, egy mulató, „borg_zös” estén közelebb lehet kerülni minden norvéghoz, ami a következő napra el is párolog ugyanolyan sebességgel, mint az alkohol a szervezetükből. Nagy kiruccanásaik a Dániába vagy Kielbe tartó 3 napos buli-hajón nagyon kellemes és felszabadult kikapcsolódást ígér számukra. A humorukra a legjellemzőbb, hogy a gyerekek már az általános iskolában is a svédeket fricskázó vicceken nevelkednek, de ez nagyjából ki is meríti a humorukat. Amit ők maguk is elismernek, hogy nem nagyon nyitottak az Európából érkező kultúrára, tudásra, kreativitásra, és nem emocionálisak. Az idegeneknek viszont tanácsos a norvég szokásokra odafigyelni és követni azokat, például nem illik kifűjni az orrot, mert egészségesebb visszazippantani. Sportolnak, bicikliznek, túráznak, síelnek, futnak, de sajnos kevés kiemelkedési lehetőségük van, mert az alapszabály, amit gyerekként beléjük nevelnek, egy korábbi miniszter rendelete által: „A részvétel a fontos, és nem a győzelem!” Mindenki egyenrangú kell, hogy legyen! A munkakörülmények nagyon rendezettek, és ha már végleges szerződése van valakinek, nem rúghatják ki olyan egyszerűen. A munkavállalók jogait erősen védik, itt szinte mindenki tagja valamilyen szakszervezetnek. Valószínű ezért is óvatosak a külföldről érkező munkavállalókkal szemben, azaz nem olyan egyszerű állást kapni. A bürokrácia azonban nem keményebb, mint Magyarországon, sőt, egy darab fényképes bankkártyán minden adat rajta van, ami bármelyik hivatalos ügyintézéshez elegendő! Gazdag, de elég színtelen ország. Az éves átlagos napsütéses órák száma magas, epret és uborkát is termesztnek, sőt cseresznye fa is van. Míg az előbbieknél kevésbé, az utóbbinak nagyon ízletes a termése! Nagy az önbizalmuk, minden norvég tudja, hogy „det er godt å være norsk!”.

George Hammer története hosszú és 1956-ban kezdődött, amikor diplomataként Oslóba kapott kiküldetést.

1956. május 19-én volt az esküvőnk Magyarországon, és június 12-én már útban voltunk Bécs felé, és ahogy illik egy diplomatának, az I. osztályon. A bécsi követség vendégei voltunk három napig, aztán repülővel mentünk Oslóba, ahol az

adminisztráció vezetőjeként, ideiglenes ügyvivői munkakörben elfoglaltam az állomáshelyemet. Francia szakon végeztem az egyetemen, akkoriban az ügyvivői protokoll nagy része franciául zajlott, így gyorsan belerázódtam a munkába. 1956. november 4.-e után, amikor a szovjetek bementek Magyarországra, megkezdődött a magyarok kiáramlása ide Norvégiába is, majd folytatódott később is. A skandináv országokat is érintette a szovjet megszállás a II. vh. kapcsán, de a szovjetek még a háború vége előtt kimentek Norvégiából és nem is követeltek tőlük kárpót-
lást, mint pl. a finnektől. A finneket jól megszabdalták, nagyot háborúztak ellenük, különböző területeket vettek el tőlük, ami még ma is fáj a finneknek. A németeket a norvégok mindig lenézték, de sok fiatal ment önként a németeknek segíteni a kommunizmus elleni háborúban, őket azóta is hazaárulónak tekintik.

A nagykövetségen a szovjet elvtársak vigyáztak ránk, de arra is, hogy jól érezzük magunkat ebben az állományban. Ezért gyakran rendeztek koktélparkettát, amin egyúttal szemmel tarthattak minden dolgozót. Az egyik nyári hajókiránduláson kellemes pezsgős parti volt, én életemben akkor ettem először kaviárt. Legközelebb decemberben volt egy nagy fogadás. Ezen a partin beszélt velem a harmadtitkáruk, és szólt, nem nagyon tetszik nekik a viselkedésem, mert én kerek percc kijelentettem, hogy nem tartom jónak a szovjet beavatkozást Magyarországon. Én 1956. okt. 23.-a után már nem mentem haza, és ez is nagyon fájt az oroszoknak, és minthogy többen kint maradtak, ezért próbálták még nagyobb ellenőrzés alatt tartani a „szocialista tábor” követségeit. Majd a magyarok is kérdőre vontak, hogy hol állok politikailag, s én azt válaszoltam, hogy hajlok a jugoszláv álláspont felé. A jugók ekkor épp jobbra kerültek, és nem voltak a szovjetek barátai. A következő év februárjában az ideiglenes ügyvivő odatette elém a hazahívásomat „azonnali hatállyal” jelzéssel. Erre lehetett számítani, ezért már korábban előkészítettem a visszavonulásomat, és hogy kint maradhassak, mint politikai menekült, segítséget kértem és kaptam a norvég államtól. Azzal búcsúztam el a követségen, hogy hazautazom. Feltételeztük, hogy követni fognak, így Mossig elmentünk a vonattal, ott már várt a norvég rendőrség.

Így maradhattunk itt Norvégiában. Ezután két hétig szállodában laktunk, majd egy norvég papírgyár igazgatója befogadott minket. 1-1,5 hónapig laktunk nála. Március közepén szereztek nekem állást a Fred Olsen hajózási társaságnál, ahol a szállítmányozás területén dolgoztam. Ők segítettek lakást is bérelni. A munkába állás után, lépésről lépésre, minden automatikusan alakult. Az évek folyamán különböző helyekre költöztünk, először Tåsen közelében laktunk 5-6 hónapig egy családnál, ahol egy szobánk volt. Olyan szegénység volt akkoriban Norvégiában hogy a szobahasználatba a konyha használata bele sem tartozott és egy szobai rezsón főztünk. Később sikerült egy nagyobb lakást kapni, szintén a cég segítségével, aztán függetlenítettem magam tőlük, és vettünk egy lakást. Lehetett volna anyagi támogatást is kapni, de mindig megálltam a saját lábamon. Földműves családból származom, a talpraesettség fontos volt a túléléshez. Nem szórtam a pénzt, a koszon lehetett a legjobban spórolni, főzni pedig jól tudtunk a feleséggel együtt.

A gyermekeink itt születtek, és én arra törekedtem, hogy több nyelvet tanuljanak. A norvégra való tanításom nem vált be, mert Gyurka fiam dadogott és ráadásul az én nem egészen helyes norvég kiejtésemet utánozta. Ma mindkét gyermekem be-

széli a magyar „konyhanyelvet”, le is érettségiztek magyarból itt Oslóban, Tatár Mária tartott nyelvórákat magyarul tanulni akaróknak. Sok magyar éneket, mesét tudnak azok, akik szépen megtanulták az alapokat, és beszélik a magyar nyelvet.

A feleségemnek először a Svéd Elektroluxnál volt állása, neki is sokat segítettek a beilleszkedéshez. Én sokat köszönhetek az első cégemnek, főnököm még privát rendezvényre is meghívott, a Katamaránjára. Futballoztam is a munkahelyi csapatban. A hajózási társaságoknak külön futballtalálkozójuk volt Trondheimben, Bergenben, Svédországban, Dániában. Nagyon jó bulik szerveződtek, például amikor vonattal mentünk Bergenbe, akkor láttam kivirágozva a Hardanger fjordot. Dániába többször is mentünk hajóval. És mivel a Fred Olsen cégnek charterjáratai is voltak, többször repülővel mentünk a meccsre. Minden téren beilleszkedtünk, teljesen benne voltunk a norvég életben.

A 60-as évek végén semmiféle reményünk nem volt arra, hogy megváltozik a Kádár rendszer, s hogy hazalátogathatunk, így két évvel a lakásvásárlás után vettem egy nyaralót Oslo peremkerületében, Lørenskogban és az olyan szerencsém volt, hogy később építési terület lett. Kiadtam, és hamar visszajött az ára. A banki rendszer nagyon jó, alacsonyak a kamatok, csak jó tapasztalataim voltak a hitelekkel kapcsolatban. A norvégok által befizetett nagy adókat az állam vissza is juttatja az embereknek, és részben ezért is ilyen magas az életszínvonal.

Külföldi cégeket nehezen engednek be, emiatt nincs nagy termékválaszték, de így vigyáznak arra, hogy a hazai terméket ne szorítsa ki a globalizáció...

A hivatalos ügyekben a norvég szabályokat kell követni. Elégé nagy a bürokrácia, de mégis másfolyan, mint Magyarországon. A NAV (norvég munkaügyi és jóléti központ) például minden héten küld levelet, sok a felesleges papírmunka, szakképzetlen a munkaerő. Csak azt a néhány feladatot tudják elvégezni, amire be vannak tanítva, ha valami bonyolultabb, akkor már nem tudnak mit kezdeni vele, és nem is próbálják megoldani.

A hivatali ügyintézésben én határozottan lépek fel, mindig a legfelső vezetővel akarok beszélni. Ha az egyszerű ügyintézőnek megtáloalom a gyenge pontját, akkor azonnal tovább küld, mert nem érti, hogy mit szeretnék, elbizonytalanodik, és akkor a felsőbb vezetőhöz irányít. A NAV évente egyszer rákérdez, hogy élek-e, tehát hogy jogosult vagyok-e a nyugdíjra. Ebben az évben nem jött semmilyen levél, és bementem szólni, hogy már ne is küldjenek levelet, mert itt vagyok, élek. A hivatalban közölte az ügyintéző, hogy ezt már másképp csinálják, megszűnt az eddigi rendszer, nem küldtek levelet. Nem akartam elhinni, s az ügyintéző odahívta a főnökét, aki mindkettőnk meglepetésére még kevesebbet tudott az újonnan bevezetendő rendszerről. Zavarba ejtő volt...

A szociális rendszer lassan alakult ki Norvégiában. 1955-ben még jegyrendszer volt, a halon kívül szinte semmijük sem volt, de erős volt a kereskedelmi hajózá. Igaz, a háború után Norvégia megkapta a biztosítótól a németek által elsüllyesztett hajók árát, illetve a németek is fizettek kártérítést, de mégis szegények voltak. Aztán, amint tudjuk, 1974-ben egy amerikai társaság megtalálta az olajat, ami az egyik leggazdagabb országgá tette Norvégiát.

Pisti és Márta három éve érkeztek Norvégiába Szabó Pisti és felesége Márta 2009 -ben jöttek Norvégiába kislányukkal, Gabiká-

val. Kisfiuk, Danika már itt született. Svédország után, már kisgyermekkel kiköltözni, még több felelősség, nehézség. Főleg, ha mindent saját meguknak kell megtapasztalni, és megvalósítani idegenben. A magyar fizetésekkel összevetve nagyon csábító volt a norvég gyógyszer-tár-pályázat ajánlata, ami nem tartalmazta a teljes információt, így a norvég élet költségeivel már csak itt szembesültek Pistiek.

Miért is vagyunk Norvégiában? Leginkább azért, mert az Isten áldását adta arra, hogy ide kerüljünk.

Nyilván mindenki másként éli meg, nehéz általánosítani, de azért nekünk sok a negatív tapasztalatunk itt Norvégiában. Először 2005-ben, egy EU ösztöndíjjal Svédországban voltunk, másodsor, szintén ösztöndíjjal, 2008 végén. Amikor a Norvég Apotek 1 hálózat gyógyszereseket toborzott egész Európában, így Magyarországon is, nekem gyógyszerész szerződést ajánlott fel. Fizették a kiköltözést, a nyelvkurzust, s az 1 milliós bruttó fizetés igazi mézesmadzagnak tűnt, de végül fél évig kevesebb pénzt kaptam, az úgynevezett próbaidő miatt. Ezzel igazából a Norvég fél járt jól! Arról sem kaptunk előzetes információkat, hogy például a havi lakásköltség 200-300 ezer forint, 70 ezer a havi óvoda, s 30.000 Ft óradíjért dolgozik egy villanyszerelő, méregdrága az élelmiszer, 3-4 szerese a magyar áraknak... tehát azt nem tudtuk, hogy a nagy fizetés mellett óriásiak a kiadások is!

A norvég munkahely viszont sokkal jobb, mint a magyar. Nagyon sok juttatás van, mint például az első két évben az adó-visszatérítés. Nagyon jók a munkakörülmények. Azért döntöttünk Norvégia mellett, mert a svédországi patikákat privatizálták, létszám-stoppp lett. 2009-ben érkeztünk, azóta vettünk lakást, kocsit (persze nagy adag hitelünk is van), de boldogulunk a mindennapokban. Lehet számolni a biztos fizetéssel. Norvégiában jó élni, ha például saját lakás van, havonta hatalmas összeget lehet megspórolni, (pl. törleszteni az adósságot), s lehet gyarapodni is. Danika itt született, de magyar állampolgár. A terhes-gondozási rendszer sokkal szabadabb, ha minden rendben van a terhesség alatt, orvossal nem is találkozik az ember. Körülbelül kéthavonta kell a védőnőhöz menni, aki megtapogatja a pocakot, és azt mondja, hogy minden OK! Nagyon felületesek! Ultrahang csak egyszer van, a 18. héten. Márti szerint Magyarországon, Pécsen jobb volt a kórházi ellátás. De ezt személy szerint mindenki másként tapasztalja meg. Nekem, férjként, jobbnak tűnt itt, mint otthon, szabadabbnak. Azonban sokszor éreztem ám úgy, hogy nem értenek eléggé hozzá. A szülés csütörtök hajnalban volt, és péntek délután már mehettünk is haza. A két skandináv országot összehasonlítva, a mi tapasztalataink szerint, Svédország szociálisan jobban megszervezett. Például a gyerekek minden nap meleg ételt kapnak az oviban, ami a "gazdag" Norvégiában nincs. Az infrastruktúra fejlettebb, az utak, a játszóterek sokkal szebbek és jobbak Svédországban. Jók, nagyobbak a boltok választékai, bárhol lehet 50-60 svéd koronáért ebédelni, az ovi fele annyiba kerül Svédországban. Az utak ingyenesek és jó állapotúak, a svéd munkahelyen van "fika", ami fizetett kávészünetet jelent. Svédország sokkal jobb, élhetőbb!

Márti, a feleségem, fogorvos. Svédországban a gyermekek fogszabályozása pél-

dául államilag megszervezett klinikákon folyik, Norvégiában privátban megy, így drágább, a szülőknek sokkal nehezebb. Kezdő fogorvosként könnyebb egy állami, jól működő klinikán dolgozni, mint egy saját kis rendelőt kialakítani. Persze magánrendelőben nincsen korlátja, hogy mennyit lehet keresni, de fix fizetés sincs.

Mind a két országban az *igazi* helyiek nagyon segítőkészek, de távolságtartóak is, úgyhogy csak családdal érdemes belevágni vagy kalandvagyó fiatalként. Mi egy nagyon jó kis keresztény, magyar családközösségre táltunk, ami szebbé, boldoggá teszi a mindennapjainkat! Nálam az 1. hely Svédország, 2. Norvégia, azután Magyarország következik. Márti szívében az 1. hely Magyarország, és csak utána jön Svédország, Norvégia. Összességében azért elégedettek vagyunk, mert ha két ember dolgozik egy családban, akkor az egyik fizetést félre lehet tenni, viszont az a fontos, hogy valóban két fizetés legyen.

Barna 12 éve él Norvégiába

Barnát mindenki ismeri, kezdeményezésére jött létre a HUNNOR e-mail lista, majd a hunnor.net portál és ő az elektromos szótár-projekt kezdeményezője, amely mindenki számára elérhető, és használható. A Magyar Filmklub házigazdája volt éveken át.

1999-ben jött a családuink Norvégiába, akkor még csak hárman. A második gyermek itt született. Egy évre akartam kimenni Finnországba, a Nokiához, hogy az angolt megtanuljam. Meg is kaptam a munkát, de addig húzódott a papírok intézése, hogy a terhes feleséggel már nem lehetett utazni. A kicsi megszületése után újra hívott a Nokia, és ismét a nehézkes papírbeszerzésbe ütköztem. Viszont, amikor felmondtam a magyar cégnél, rögtön kaptam egy ajánlatot Norvégiából, a testvércégünktől. Két hét alatt lett vízum, és egy 18 fős kis IT céghez kerültem, ahol 7-8 nemzetből állt össze a stáb. Védett, zárt környezetbe csöppentem bele, ahol minden segítséget megkaptam.

A nemzetközi munkaközösség miatt pár évig nem is tanultam meg norvégul, inkább az angolomat csiszoltattam. Aztán elvégeztem egy norvég tanfolyamot, de a szakmai nyelv az angol maradt. Svéd és dán ügyfelekkel is kell tárgyalnom, s „csöppet zavar” a sok norvég dialektus.

Programozó vagyok, „information architect”, egyedi szerkesztői és publikációs szoftvert készítőnk kiadói vállalatoknak. A mi szoftverünkkel készült a *Store Norske Leksikon*, ennek a svéd megfelelője, a teljes svéd törvénykönyv, szótárak... stb.

Közben az internet, az elektronikus információ és például a Wikipédia térhódítása, a kiadói vállalatok válsága miatt a cég egyre kevesebb új projektet kapott, a létszámunk vészesen lecsökkent. Kisebbsé lettünk, ugyanakkor hatékonyabbak is. Az adminisztrációt szinte teljesen „lefejeztük” az évek során, s a fejlesztés nagy részét kiadjuk egy magyar (szegedi) cégnek.

Legújabb projektünk, a *Felleskatalogen* számára készitünk komplex szoftvert. Kevesen tudják, hogy a teljes norvég egészségügyet gyógyszerinformációval ellátó rendszer hat fejlesztője közül öten magyarok.

A HunNor e-mail lista 2003 elején jött létre. Nagy szükség volt rá, hiszen a listán

keresztül tudott a norvégiai magyar közösség ingyen, és hatékonyan kommunikálni. Itt terjesztjük a meghívókat, van párbeszéd, s az is cél, hogy segítsük az újak beilleszkedését. Ma már nyilván sok alternatívája van a listának: IWIW, Facebook, stb. ...

Egyszer volt, hol nem volt, sok évvel ezelőtt elkezdtem norvégot tanulni, s valahogy nem tűnt praktikusnak, hogy szótárral a zsebemben járjak vagy a számítógép előtt ülve is papírszótárt lapozgassak.

Először Lőrinc Laci bácsit kerestem meg, s meggyőztem, hogy egy ingyenes online kiadás komoly reklám a papírszótárának. Így is lett, de aztán a papírforma terjesztési nehézségei miatt kb. 1.5 év után leállította az online verziót.

A NUFO-hoz fordultam, hiszen övük az 1957-ben társadalmi munkában készült szótár bővített verziója. Azt kérték, hogy írásban juttassam el hozzájuk a javaslatomat, norvégul vagy angolul, hogy megvitathassák a vezetőséggel.

A kérvényt angolul írtam meg a SZTAKI-val (Magyar Tudományos Akadémia Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézet) közösen, amelyben vállaltam, hogy ingyen digitálisan publikálhatóvá konvertálom, s a SZTAKI pedig ingyen elérhetővé teszi a szótár-portálon, ahol a papírverzió komoly reklámot kap. Felesleges ecsetelnem, hogy ez milyen hasznos lett volna a közösségnek. Másfél évig választ sem kaptam, s aztán jött egy nemleges válasz, indoklás nélkül.

Innen indult ki a közösségi szótár projekt, ez a „motivációs háttér”. A HunNor e-mail lista a közösségi szótár projekt megszervezésének is alapfeltétele volt, hisz itt verbuváltuk a szerkesztőket és a programozókat. Többeknek volt otthon szójegyzete, s volt aki egyedül kezdett el szótárt írni, de csak a b betűig jutott el. Ezekből a darabkákból is épült a szótár.

Az alapelv egyszerű, hasonlít a Wikipedia modellhez: egy kis csapat elkészíti a szótár alapszókincsét, amit aztán a közösség elkezd használni, s a használat során jelzi, ha egy-egy szót nem talál benne vagy esetleg javítani szeretne a szótáron. Ekkor a kezdeti szerkesztő csapat már mint moderátor funkcionál tovább, így megmarad a kontroll. A szótár használva bővül. Minél nagyobb, használhatóbb, annál többen választják majd tanuláshoz és munkához, s így egyre inkább teljesebb lesz. Írok pl. egy norvég szöveget, a keresett szót nem találom a szótárban, tehát fogok egy magyar-angol és egy angol-norvég szótárt, s „kinyomozom” a keresett szót. Aztán a munkám eredményét megosztom a közösséggel: beküldöm a szót, mint javaslatot a szótár moderátorainak, akik átnézik és felviszik a szótárba. Legközelebb, ha keresném, mert nem jut eszembe, akkor az már ott lesz, sőt! mások is megtalálják. A közösség ereje. Mindig is hittem benne, s csodáltam az olyan projekteket, mint a wikipedia vagy éppen a Linux fejlesztése (<http://hu.wikipedia.org/wiki/Linux>).

A szótár ereje pont a rugalmasságában van: a szótár mindenkié, a közösségé, s nem lehet korlátozni a publikálását. Ott jelenik meg, s olyan formában, ahol, ahogyan igény van rá: a weben, mobilon vagy papíron, a munkát pedig átveszik, továbbviszik azok, akiknek valamiért éppen az, és akkor fontos. Remélem mindig lesznek páran. Kérem használjátok: <http://dict.hunnor.net>

Barbara és Andreas

A férjemmel évekkal ezelőtt találkoztam Hollandiában, ahol a cégünk partnertalál-

kozója volt egy nemzetközi program alkalmából. Megismerkedésünk után 4 évig gondolkodtam, hogy jöjjenek-e Norvégiába vagy se. Nagyon jó munkahelyem volt Magyarországon, jól kerestem, karrier állt előttem, és a privát, és munkahelyi környezetemben lévő széles társadalmi kapcsolatokban nagyon jól éreztem magam. Ezt a biztonságot és egzisztenciát 30 évesen nehezen adja fel az ember. Korán, már 18 évesen teljesen önálló lettem, és tudtam jól, ha kiköltözöm Norvégiába, akkor elveszítem ezt az önállóságot és teljesen új nyelvet is kell tanulnom. Nehéz döntés előtt álltam.

Amikor kiköltöztem Norvégiába, az volt számomra a legnehezebb, hogy a függőség érzését elfogadjam, és átmenetileg feladjam a teljes önállóságomat. Az akkori, Magyarországon felépített karrierem szinte teljesen kettétört, bár szerencsére az otthon kialakult nemzetközi kapcsolatrendszer most is tudom hasznosítani. Még jobban fokozta a nehézségeket, hogy városon kívül laktunk, mindenhová kocsival kellett mennem, és mindig meg kellett kérdeznem valakit, hogy merre menjek. Még azt is, hogy hol van a bolt. Olyan alapvető dolgokkal kellett megküzdeni minden nap, ami egy természetes élethelyzetben nem jelent gondot... és így telt az első 2 évem. Aztán lassan megváltozott minden. Kezdtém kiépíteni a norvég kapcsolatokat, részben a férjemen keresztül. Majd bekerültem egy idős lelkész által a magyar közösségbe. Húsvétkor templomba mentem, majd az istentisztelet után odajött hozzám a lelkész, és megszólított norvégul, hogy biztosan új vagyok itt, mert még sosem látott. Angolul válaszoltam: nem beszélek norvégul, magyar vagyok, és ő erre így felelt: „Erős vár a mi istenünk”- magyarul, amire nekem leesett az állam. Laci bácsi (Terray László, a szerk. megj.) 25 éve volt ott lelkész, így rajta keresztül kerültem az oslói magyar gyülekezetbe, ami nagyon sokat segített. Ettől kezdve nem voltam egyedül ebben az idegen világban.

Kijövetelem évében fejeztem be az egyetemem Magyarországon, majd elkezdtem norvégul tanulni, és a következő évben doktori tanulmányokba fogtam Pesten, ami nagyon sok utazással járt. Tanítottam is, illetve akkor már volt egy vállalkozásom, ahol kisebb megbízásokat teljesítettem. Kezdtém jobban érezni magam és integrálódni. Saját norvég kapcsolatokat építettem ki fokozatosan, és a korábbi nemzetközi programban kialakult norvég kapcsolatokat is kezdtém hasznosítani. Tudtam, hogy eljön az az idő, amikor elmúlik a függőség, és önálló leszek, csak azt kellett tudatosítani magamban, hogy mindennek megvan a folyamata és az ideje. A norvég magánkapcsolatok kialakítása nagyon nehéz, de ezzel nem mondok újat.

A kisfiam születése után a nővérem sokat volt nálunk, segített. Nagyon hiányzott akkoriban Édesanyám, aki 18 éves koromban halt meg, és Édesapám is, aki 7 éve távozott. Durván hangzik, de sajnós „meg kellett szoknom” a távollétüket. Az itteni családuk igen összetartó, a férjem három nagy gyermeke nagyon szereti a 3 éves fiúkat, Benjamint.

Nekem sokat segített, hogy a férjem nagyon szereti Magyarországot, elfogadja az identitásomat, a kultúrámat. Az északi középhegység kivételével már minden részét bejártuk Magyarországnak. A megismerkedésünk előtt is járt már ott, imádja és gyűjti a villányi borokat, oda minden nyáron ellátogatunk. Ez nekem nagyon fontos, nem is tudnám elképzelni, hogy ne próbálná az én kultúrámat ma-

gába szívni. A fiammal magyarul beszélek és nem gondolom, hogy valamit is norvégul kellene mondjak. Először nehéz volt, de most már nem zavar, ha a férjem nem érti, sőt ő kéri, hogy beszéljek bátran magyarul Bennel. Ráadásul most a férjem is elkezdte tanulni nyelvünket.

Ugyanakkor a férjemnek fontosak a norvég értékek, hagyományok, amiket a családjától örökölt, mint például a „hytteliv”. Van egy 1964-ben épült kis házunk a hegyekben, nincs benne víz, nincs áram, úgy kell felselni 2,5 km-t, mert télen nem lehet autóval megközelíteni. A patakából hozzuk a vizet, nincs TV, van ellenben egy 60-as évekbeli elemes rádió, amit még az apukája vett. Valahogy simán keveredik a családjunkban ez a két kultúra. Amilyen tisztelettel követem a párom számára fontos norvég értékeket, ő ugyanolyan odaadással tesz meg mindent azért, hogy a saját kultúrámmal is ugyanúgy jelen legyen az életünkben.

Fontos az integrálódásban, hogy nyitottak legyünk. Az ember hajlamos arra, főleg az első időszakban, hogy mindent negatívabban lát, de ahhoz, hogy ezt elkerüljük, kell egy olyan partner, aki segít elfogadni ezt a másságot.

A munkakeresésnél az volt a tapasztalatom, hogy a magyar végzettségem hátrányt jelent. De lehet, hogy ezt a kezdeti sikertelen pályázatok miatt gondolom így. A mostani munkahelyemmel más volt a helyzet. Amikor felhívtam a jelenlegi főnökömet és jeleztem, hogy Magyarországon végeztem, akkor azt mondta: „Végre, végre, ez legalább színvonal!!” 7 évig élt az USA-ban, ott végezte a Közgazdaságit. Norvégiában kezdett pszichológiát tanulni, nagyon jól látja, hogy mik a hiányosságok, a hibák a norvég oktatásban. Az a norvég, aki dolgozott külföldiekkel vagy élt külföldön, illetve tanult máshol, másképp gondolkodik, kívülről látja Norvégiát, tud kritikus lenni saját országával szemben. A norvégok nagy része, akik nem járták be ezt az utat, nem látják ugyanezt. Ők abban a hitben nőnek fel, hogy ők a legjobbak mindenben. Vannak viszont olyan fontos értékeik, amik a magyar nemzetből hiányoznak. Ha én felteszek egy magyar zászlót a hátizsákomra, akkor furán néznek rám az emberek Magyarországon, mondhatni elítélően. Norvégiában viszont a születésnapokon is előveszik a nemzeti zászlót. Itt erős az egészséges nacionalizmus. Magyarországon félünk és elutasítjuk azt, ami egy nemzet összetartó ereje. Nálunk csak nemzeti ünnepeken vesszük elő a magyar zászlót, már március 15-én a kokárdát is majdnem szégyen kirakni. Példaértékű lehetne a személyeskedő magyar mentalitással szemben a norvég szolidaritás, és az egyetértésre törekvő gondolkodás!

Tóth Zsuzsanna